

Utskifting av elektrisk anlegg og rørover i fredete og listeførte kirker

Riksantikvarens veileder for søknadsprosessen

Denne veilederen er laget for kirkevergen/tiltakshaveren, og bør benyttes:

- > Ved utlysning av anbudskonkurranse for slike tiltak
- > Ved kontakt med entreprenør i detaljplanlegging av arbeidet
- > Ved søknad om tilskudd fra Riksantikvaren til slike tiltak
- > Ved søknad om tillatelse fra biskopen og Riksantikvaren om gjennomføring av slike installasjonsarbeider

Værnes kirke. Foto: Dagfinn Rasmussen, Riksantikvaren

Antikvariske hensyn

Veilederen gjelder for fredete og listeførte kirker. Det skal foreligge godkjenninger fra de nødvendige myndigheter for alle forslag til endringer i kirkebygningen og på kirkegården før tiltak igangsettes.

BAKGRUNN

Siden 2019 har Riksantikvaren på vegne av Barne- og familiedepartementet forvaltet midler i form av tilskudd til vedlikehold og brannsikring av kulturhistorisk viktige kirkebygg. Dette har blant annet inkludert tilskudd til utskifting av elektrisk anlegg og rørover i kirker fra 1850 og eldre.

INTENSJONEN MED DENNE VEILEDEREN

Vi ønsker å sikre en god søknadsprosess for tiltak som gjelder utskifting eller utbedring av allerede eksisterende tekniske installasjoner i kirkerommet. Veilederen skal bidra til mer effektiv saksbehandling og

større forutsigbarhet. Den gir antikvariske retningslinjer for utforming av prosjektet og råd om hva som bør være med i søknaden. Mer informasjon om hvilke tekniske hensyn som bør tas ved slike tiltak finnes i *Veileder ved utskifting av eldre elektriske sikringskap og rørover i kirkebygg*, utarbeidet av KA.

Vi ber om at de involverte i prosjektet leser denne veiledningen nøye, da den inneholder informasjon som er vesentlig for effektiv saksgang og for kvaliteten i tiltakene.

Retningslinjer for utforming av tiltakene

Dersom tiltaket medfører graving utenfor eller under kirkebygget skal saken sendes til fylkeskommunen for vurdering av konfliktpotensial for automatisk fredete kulturminner. Alle tiltak på middelalderkirkegårder er søknadspliktig etter kulturminneloven.

Elektrisk anlegg

- > Nytt sikringskap bør plasseres der eksisterende sikringskap har stått
- > Nytt sikringskap bør være dimensjonert for installasjon av lysbuevern og styringsanlegg
- > Eksisterende føringsveier for kabler bør gjenbrukes, og nye kabler males eller velges i en farge som gjør at de blir minst mulig synlige
- > Ved behov for ny ledningsføring i kirkebygningen bør denne legges der det er minst mulig skjemmende for interiøret

Varmeanlegg

- > Rørover som ønskes skiftet ut bør erstattes med benkevarmere eller nye rørover
- > Det nye varmeanlegget bør være mest mulig skjult og monteres med færrest mulige inngrep i benkene og kirkeinteriøret
- > Nye ovner bør tilpasses benkene og ikke omvendt. Hvis tiltaket medfører større endringer av kirkebenkene, må det tydelig fremgå av søknaden hvordan dette er tenkt
- > Det bør ikke monteres benkevarmere under første benkerad hvis ovnene blir synlige fra koret
- > Hull etter fester for gamle rørover bør tettes med linoljekitt, og det pusses lett for hånd før det flekkmales/lakkes i samme farge som gulvet rundt
- > Varmeoener i kor og våpenhus bør være lave og ha slette fronter. Ved murvegger og vegger med dekor bør ovnene festes til gulvet og ikke på vegg. Slike ovner bør også fargetilpasses til bakgrunnen
- > Det skal ikke installeres varmeovner i tak/himling eller høyt oppe på vegg
- > Det nye varmeanlegget bør brukes styres for et skånsomt inn klima, og gode oppvarmingsrutiner bør etableres. Se *Riksantikvarens veileder 3.12.2. Klima og tekniske anlegg: Klima i trekirker. Luftfuktighet og oppvarming*
- > Styringsanlegg bør installeres som beskrevet i *Riksantikvarens veileder for forenklet kirkesaksbehandling nr. 4 – Varmestyringsanlegg i kirken*

SAKSGANG

Søknad om godkjenning for gjennomføring av tiltaket, skal sendes til Den norske kirkes godkjenningsorgan/biskopen. Biskopens saksbehandler videresender søknaden til Riksantikvaren.

Dersom kirken er fredet, skal Riksantikvaren fatte dispensasjonsvedtak i tråd med kulturminneloven. Dersom kirken er listeført, skal Riksantikvaren gi råd til biskopen som deretter gir godkjenning i tråd med Kirkeordningen. Dersom tiltaket innebærer graving utenfor eller under kirken, skal saken til fylkeskommunen for vurdering av konfliktpotensial for automatisk fredete kulturminner.

GJENBRUK AV EKSISTERENDE RØROVNER

Dersom det av ulike grunner blir problematisk å installere helt nytt varmeanlegg, kan det vurderes om eksisterende rørovnere fortsatt kan brukes ved at ledningsnettets skiftes ut og det eventuelt installeres gitter over rørovnene. Det er da avgjørende at rørovnene i seg selv ikke utgjør en brannrisiko – dette må avklares av fagkyndig.

VARMESTYRINGSANLEGG

Installasjon av lysbuevern og varmestyringsanlegg er inkludert i tiltakene det kan søkes om i tilskuddene fra Barne- og familiedepartementet. Riksantikvaren anbefaler å installere varmestyringsanlegg samtidig med nytt varmeanlegg i fredete og listeførte kirker. Dette er også et tiltak som kan behandles som forenklet kirkesaksbehandling, så lenge det gjøres i tråd

med Riksantikvarens veileder for forenklet kirkesaksbehandling nr. 4 – Varmestyringsanlegg i kirken.

Sjekkliste for en god søknad

Det er viktig at de planlagte arbeidene i så stor grad som mulig følger retningslinjene over, slik at tiltaket ikke kommer i konflikt med antikvariske interesser. For å sikre effektiv saksbehandling, bør søknaden inneholde følgende:

- > Begrunnelse for tiltaket
- > Beskrivelse av tiltaket, om nødvendig med alternative løsninger
- > Punktliste over hvilke nye elementer som skal installeres hvor
- > Tydelige fotografier av eksisterende situasjon der tiltaket planlegges
- > Illustrasjon av planlagt situasjon
- > Beskrivelse og foto av nye elementer, inkl. størrelse og plassering
- > Plantegning av kirkebygningen der de ulike nye elementene er markert inn
- > I tilfeller der det er behov for ny kabelfremføring til kirken: situasjonsplan der forslag til kabeltrasé er tegnet inn

Fra Ramnes kirke. Foto: Eva Smådahl, Riksantikvaren

Fra Hospitalkirken. Foto: Einar Karlsen, Riksantikvaren

Riksantikvaren

Pb. 1483 Vika, 0116 Oslo

Besøksadresse / Dronningens gate 13

Tlf. / 22 94 04 00

Faks / 22 94 04 04

E-post / postmottak@ra.no

www.riksantikvaren.no

Mai 2021